

ਪਾਗਲ ਕੌਣ.....?

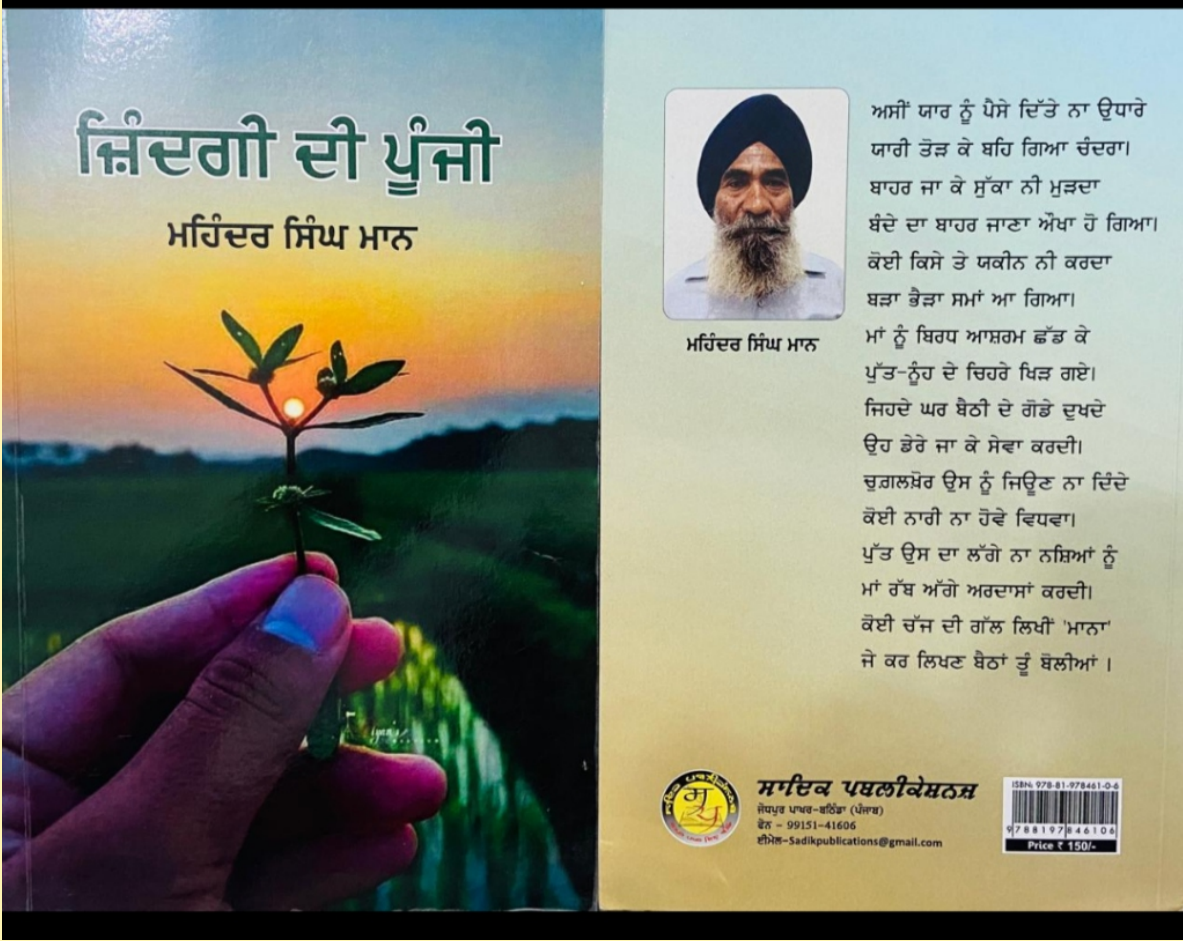
ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਉਣ ਜਾਣ ਲਈ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਵਾਂਗ ਨਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤੇ ਸਾਧਨ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਬਹੁਤਾ ਪੈਸਾ ਟਕਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰਾਜ ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆਂ ਸੀ।ਉਸਨੂੰ ਦਰੋਜ਼ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਸਾਇਕਲ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਾਇਕਲ ਅੱਜ ਦੀ ਕਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਆਪਣੇ ਸਾਇਕਲ ਉੱਤੇ ਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਅੱਜ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੀ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਸਾਇਕਲ ਦੀ ਹਵਾ ਚੈੱਕ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫੇਰ ਕੱਪੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸਾਇਕਲ ਨੂੰ ਚਮਕਾ ਲਿਆ।ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਪਤੀ -ਪਤਨੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।
“ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਪੁੱਛਾਂ।”
“ਇੱਕ ਕਿਉਂਕਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਪੁੱਛ।”
“ਤੁਹਾਡੇ ਮੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕੱਲੇ ਦਿਲ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ।”
“ਯਾਰ ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿਲ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਤੂੰ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਇਹੋਂ ਜੇਹੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।”

“ਚਲੇ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਆਵੋਗੇ।”
“ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਆਇਆਂ ਲੇ, ਬਸ ਤੂੰ ਐਵੇਂ ਡਰਾਮਾ ਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰੀਂ।”
“ਲਉ ਜੀ ਭਲਾ ਮੈਂ ਕੀ ਡਰਾਮਾ ਕਰਨਾ,ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਹੈ।” ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਕਦੋਂ ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆਂ।
“ਚੰਗਾ ਜੀ ਫ਼ੇਰ ਰਾਜ ਮੈਂ ਚੱਲਦਾ ਹਾਂ।” ਦੁਪਿਹਰ ਵੇਲੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ।ਰਾਜ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪੇਕੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਰਾਣੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ, ਕੋਈ ਰਾਜ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਗੱਲ ਕੀ ਸੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪੂਰਨ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ।
ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਾਰ ਕੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।
“ਕਾਕਾ ਸਾਡੀ ਕੁੜੀ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਦੱਸ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਇਹ ਸਭ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।”
“ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ,ਤੁਸੀਂ ਸਾਇਕਲ ਤੇ ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਾਗਲ ਕੁੜੀ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਬਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੀ।” ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।
“ਪਾਗਲ.... ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ।”
“ਪੁੱਛ ਤਾਂ ਇੰਝ ਰਹੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ।”
“ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿਉ।”
“ਮੰਗਤ ਦੱਸ ਪੁੱਤਰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਜਿਹੜੀ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ।”
“ਹਾਂ ਜੀ ਭਾਧਾ ਜੀ ਹਾਂ ਜੀ ਹੁਣੇ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਜੀ।”
“ਹਾਂ ਹਾਂ ਕਾਕਾ ਦੱਸ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇ ਆਖਿਰ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ।” ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੋਲਿਆਂ।
“ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਿੰਨਾ ਤੋਂ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਗਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।”
“ਕਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਦੱਸ।”
“ਬਾਹਲੇ ਕਾਹਲੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸੁਣੋ।ਇੱਕ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਰਦ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਅੱਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਪੱਕੀ ਫ਼ਸਲ ਕੱਟ ਰਹੇ ਸਨ।

ਰਾਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਫ਼ਸਲ ਬਚਾ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਖਾਹ ਲਈ, ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਰਬੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ਇਹ ਕੋਈ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਖ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਜਿਹੜੇ ਫ਼ਸਲ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਖਾਹ ਕਿਵੇਂ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਤੀਜਾ ਅਰਬੀ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂਦਾ ਬੰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।”
“ਕਾਕਾ ਸਾਡੀ ਕੁੜੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿਆਣੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਰਹੇ ਹਾਂ।”
“ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕਮਾਲ ਕਰੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਗੱਲਾਂ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕੁੜੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਾਗਲ ਮੇਰਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ।”
“ਤਾਂ ਸੁਣੋ ਫੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਇਹ ਮਰਦ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਦ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਖਾਹ ਲਈ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆਂ ਤਾਂ ਵੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫ਼ਸਲ ਖਾਹ ਲਈ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਰਫੇ ਨਾਲ ਚੱਲੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਬਚਾ ਲਈ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਸਵਾਲ ਅਰਬੀ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਮਰਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਉਂਦਾ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਜਵਾਨ ਦੀ ਅਰਬੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਅਰਬੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਪੋਤਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜਿਉਂਦਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਪਾਗਲ ਕੌਣ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਧੀ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਮੁੰਡਾ।”

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਨੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਇਆਂ।

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ-‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪੁੰਜੀ’ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆਂ ਪਛਾਣਿਆਂ ਨਾਂ ਹੈ। ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ‘ਮਾਨ’ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੂਰਜ, ਫੁੱਲ ਖ਼ਾਰ, ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ, ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ, ਸੂਰਜ ਹਾਲੇ ਡੁੱਬਿਆ ਨਹੀਂ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਮਘਦਾ ਸੂਰਜ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਰਚ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸੱਜਰੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪੁੰਜੀ’ ਵਿੱਚ 54 ਕਵਿਤਾਵਾਂ, 49 ਬੋਲੀਆਂ ਅਤੇ 26 ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਸ ਪਾਸ ਡੂੰਘੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਹੈ। ਅਨੁਭਵਾਂ ਦਾ ਅਣਮੁੱਲ ਜ਼ਖੀਰਾ ਹੈ। ਨਿਵੇਕਲਾ ਕਾਵਿ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਲ ਪ੍ਰਤੀ ਪਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਸਮਾਜ, ਦੇਸ਼-ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹਲਚਲ, ਆ ਰਹੇ ਬਦਲਾਅ, ਸੋਚ ਦੀ ਉਚ-ਨੀਚ, ਅਨੈਤਿਕ ਨਿਘਾਰ ਨਾਲ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵਾਬਸਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਕਲਮ ਦੇਸ਼-ਸਮਾਜ ਦੇ ਭਖਵੇਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ-ਜ਼ਹਿਨ ਅੰਦਰ ਪੈਂਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਜ਼ਜਬ ਕੀਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ-ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਨੂੰ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ‘ਕੈਥਾਰਸਿਸ ਕਰਕੇ ਤਨਾਅ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦੇ ਕੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪੁੰਜੀ’ ਦਰਅਸਲ ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪੁੰਜੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੱਥਲੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ, ਪਾਣੀ, ਬਸੰਤ, ਸਾਉਣ, ਨਸ਼ਿਆਂ, ਧੀਆਂ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਏਕਤਾ,ਵੋਟ ਤੰਤਰ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਅਮਨ,ਅਜੋਕੇ ਲੀਡਰ, ਪਦਾਰਥਵਾਦ, ਨੈਤਿਕਤਾ, ਕਿਸਾਨ, ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ, ਆਮ ਬੰਦੇ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ,ਅਨਿਆਂ, ਲੁੱਟ-ਘਸੁੱਟ, ਪਿਆਰ, ਵਿਛੋੜਾ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ/ਬੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਸਿਰਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਕਟਾਖਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਬੋਲੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਹਨ :-

ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਛੱਡ ਕੇ

ਪੁੱਤ ਨੂੰਹ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਖਿੜ ਗਏ।

ਨੂੰਹ ਸੌਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨੇ

ਬਾਬੇ ਦਾ ਕਿਹਾ ਝੱਟ ਮੰਨ ਜਾਵੇ।

ਤੜਕੇ ਉਂਠ ਕੇ ਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ

ਬੀਬੀਆਂ ਸਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ।

ਜਿਹੜੀਆਂ ਘਰੀਂ ਡੱਕਾ ਨਾ ਤੋੜਨ

ਉਹ ਡੇਰਿਆਂ ‘ਚ ਜੁਠੇ ਭਾਂਡੇ ਧੋਂਦੀਆਂ।

ਆਪ ਮਾਇਆ ਬਿਨਾਂ ਪੈਰ ਨਾ ਪੁੱਟਦੇ

ਸਾਨੂੰ ਬਾਬੇ ਕਹਿੰਦੇ ਮਾਇਆ ਨਾਗਣੀ।

ਸਾਦਾ, ਸਰਲ,ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਹਿਜ ਭਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ, ਅਲੰਕਾਰਾਂ, ਬਿੰਬਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆਂ,ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਨੀ ਰਾਹੀਂ ਪਾਠਕ-ਮਨਾਂ ‘ਚ ਉਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹਨ। ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪੁੰਜੀ’ ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਉਸ ਫੌਜ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ,ਜਿਸਦੀ ਅਗਵਾਈ ਭੇੜੀਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ,ਬਲਕਿ ਮੈਂ ਭੇੜੀਆਂ ਦੀ ਉਸ ਫੌਜ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸ਼ੇਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ –ਮਹਾਨ

ਸਿਕੰਦਰ ਮਹਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ 21/7/356 ਬੀ ਸੀ ਧਰਤੀਆਂ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਥਾਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ – ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਸਿਕੰਦਰ

ਮਹਾਨ ਸਿੰਕਦਰ :ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ‘ਮਹਾਨ’ ਸ਼ਬਦ (ਮਹਾਨ ਸਿੰਕਦਰ) ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ।ਸਿੰਕਦਰ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਜਿੱਤਦਾ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਸਿੰਕਦਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਸ ਜਰਨੈਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।ਉਸਦਾ ਜਨਮ ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਇਕ ਰਿਆਸਤ ਮਕਦੂਨੀਆ ਦੇ ਰਾਜੇ ਫਿਲਪ ਦੇ ਘਰ 21/7/356 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ।ਇਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ

ਕਿਹਾ,“ਪੁੱਤਰ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਤੇਰੇ ਲਈ ਸੌੜਾ ਹੈ,ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਚ ਦੀ ਸਲਤਨਤ ਲੱਭ।” ਫਿਲਪ ਦਾ ਸਿੰਕਦਰ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰੀ ਨੇ ਧੋਧੇ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਰੰਗ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ।19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰ ਪਿਆ।ਉਸ ਨੇ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ 48,60,000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਇਲਾਕਾ ਜਿੱਤਿਆ।ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਉਸਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ। 30 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਵੱਡਾ ਸਾਮਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਜੋ ਯੂਨਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।ਉਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਨੀ ਵਾਲੇ ਔਗਣ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਉਹ ਯੋਧੇ ਵਾਲੇ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਸੀ।ਉਸਨੇ ਹਾਰੇ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਵਿਧਵਾ ਮਹਾਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ।ਇਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਵਿਧਵਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਿੰਕਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ।ਉਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ,“ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦੇ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ,ਧਰਤੀ ਤੇ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।” ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ, “ਮੈਂ ਧਰਤੀਆਂ ਜਿੱਤਦਾ ਰਿਹਾ,ਲੋੜ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਸੀ।” ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਸਰਦੀ,ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਪਿਆਸ,ਅਨੇਕਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤੇ ਥਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।ਉਸਨੇ 35 ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾਏ ਅਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਿਆ।ਸਿੰਕਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਏਸ਼ੀਆ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।ਉਸਦੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਜਿਹਲਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਸਿੰਕਦਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਦਰਿਆ ਦਾ ਨਾਂ ਜਿਹਲਮ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।ਉਹ ਇਕ ਵੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਹਾਰਿਆ ਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਸਨ।ਰੈਪਹੇਸਟੀਅਨ ਤੇ ਕਰੈਟਰਸ ਸਿੰਕਦਰ ਦੇ ਬੇਹਦ ਪਿਆਰੇ ਦੋਸਤ ਸਨ।ਇਕ ਵਾਰ ਉਸਨੇ ਇਕ ਸਿੱਧੀ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਫੌਜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤਾਂ 300 ਫੌਜੀ ਆ ਗਏ।ਉਹ ਭਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿੱਤ ਪੱਕੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੁਰਿਆ ਸੀ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਕਰਜਾ ਸੀ ਪੰਜਾਹ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਕੋਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਸਨ।ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਅੰਤਲਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਸੰਸਾਰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਪਰਾਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ।ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸਿੰਕਦਰ ਨੇ ਪੋਰਸ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਸੋਚ ਕੇ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਡਟਿਆ ਸੀ ? ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ,“ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਤੂੰ ਬਹਾਦਰ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਵੀ ਬਹਾਦਰ ਹਾਂ।” ਫਿਰ ਸਿੰਕਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ,“ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ? ਪੋਰਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ,“ ਜੇ ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।”ਸਿੰਕਦਰ ਨੇ ਉਸਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੋੜੀ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਇਲਾਕੇ ਵੀ ਦੇ ਦਿਤੇ।ਡੇਰੀਅਸ ਨਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵੀ ਸਿੰਕਦਰ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸਨੇ ਸਿੰਕਦਰ ਨੂੰ ਏਸ਼ੀਆ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਅੱਧਾ ਵੰਡਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਿਆ ਕਿਹਾ “ਜੇ ਮੈਂ ਸਿੰਕਦਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੰਨ ਜਾਂਦਾ।”

ਸਿੰਕਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਜੇ ਮੈਂ ਡੇਰੀਅਸ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਮੰਨ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਡੇਰੀਅਸ ਨਹੀਂ,ਸਿੰਕਦਰ ਹਾਂ।” ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੇਸ਼ ਸਿੰਕਦਰ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਤੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਮੁਹਿੰਮ ਬਾਰੇ ਖਤ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।ਜਦ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਕਹਿਆ ਮੇਰੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

1) ਮੇਰੀ ਅਰਬੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਹਕੀਮ ਹੀ ਚੁੱਕਣ ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀ ਬਚਾ ਸਕਦਾ।

2) ਮੇਰੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਤੱਕ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਖਿਲਾਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਭ ਖਜਾਨੇ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ।

3) ਮੇਰੀ ਅਰਬੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦਸ ਸਕਾਂ ਕਿ ਜਿਸਨੇ ਦੁਨੀਆ ਜਿੱਤ ਲਈ ਸੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਉਸਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਖਾਲੀ ਸਨ।ਸਿੰਕਦਰ ਲਈ ਹਰੇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਨਵੀਂ ਮੁਹਿੰਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਹਾਰ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਮੌਤ ਨੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ 32 ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਲਿਆ।ਬੇਸ਼ਕ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਮਿਟ ਗਏ ਪਰ ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਹੋਰ ਗੂੜਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਜ ਇਕ ਕਰੌੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਿੰਕਦਰ ਹੈ।

ਇਸ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ

ਇਸ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਇਕ ਸਤਰ ਮਿਲੀ ਸੀ ਗੀਤ ਜਹੀ। ਜੱਗ ਭਰਿਆ ਮੇਲਾ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਜੇ ਭੀੜ ‘ਚੋਂ ਉਂਗਲੀ ਛੱਡ ਤੁਰੀ, ਉਸ ਪਹਿਲ ਪਲੇਠੀ ਪ੍ਰੀਤ ਜਹੀ।

ਜਦ ਹੱਸਦੀ ਵੱਜਦਾ ਜਲ-ਤਰੰਗ। ਔਖਾਂ ਵਿਚ ਕੰਜ ਕੁਆਰੀ ਸੰਗ। ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਕੁੰਡਲ ਇਉਂ ਜਾਪੇ, ਜਿਉਂ ਨਾਗ ਦਾ ਬੱਚਾ ਰਿਹਾ ਝੰਗ।

ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਦੀ ਲਿਸਕੋਰ ਜਹੀ। ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤੋਰ ਜਹੀ। ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ‘ਤੇ, ਸੁੱਚੇ ਗੋਟੇ ਦੀ ਕੋਰ ਜਹੀ।

ਕਿਸੇ ਭਰ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਵਰਗੀ। ਲਏ ਅੱਲ੍ਹੜ ਉਮਰੇ ਚਾਅ ਵਰਗੀ। ਅਣਮਾਣੇ ਕੋਸੇ ਸਾਹ ਵਰਗੀ। ਜਾਂ ਤ੍ਰੇਲ ‘ਚ ਨ੍ਹਾਤੇ ਘਾਹ ਵਰਗੀ।

ਚੌਂਦਸ ਦੇ ਚੰਨ ਵਰਗੀ ਰਾਤ ਜਹੀ। ਬਿਨ ਮੰਗੇ ਮਿਲ ਗਈ ਦਾਤ ਜਹੀ। ਤਪਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਤੇ, ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰੁਦੀ ਬਰਸਾਤ ਜਹੀ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਹਾਸੇ ਜਹੀ। ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੁਲੇ ਪਤਾਸੇ ਜਹੀ। ਕਿਸੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵਿੱਛੜ ਗਏ, ਰਾਹਗੀਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਦਿਲਾਸੇ ਜਹੀ।

